

СОЦІОЛОГІЧНА ПУБЛІЦИСТИКА

ЄВГЕН ГОЛОВАХА,

доктор філософських наук, завідувач відділу історії, теорії і методології соціології Інституту соціології НАНУ, головний редактор часопису "Соціологія: теорія, методи, маркетинг"

Альтернативний гендерний словник

Останніми роками соціологи пишуть про гендерні проблеми дедалі більше "добро-го і різного". Але, як на мене, пишуть надто серйозно — без огляду на належність до тієї чи тієї соціологічної школи і власну гендерну належність, яку, втім, кожен із нас відчуває, мабуть, навіть частіше за національну чи соціально-класову. Зважаючи на актуальність проблематики та її унікальний вплив на суспільство і кожного, хто в ньому перебуває як потенційний респондент чи дослідник, я й намагався скласти спеціалізований словник, котрий якщо й не допоможе глибше пізнати природу і соціальну зумовленість гендеру, то, принаймні, дасть змогу без надмірної драматизації сприймати деякі гендерні проблеми, що втратять свою неабияку привабливість, якщо їх зможуть розв'язати відповідно до науково обгрунтованих висновків і рекомендацій

АМАЗОНКИ — войовничі фундаторки фемінізму — вчення про обмежену користь і необмежену шкоду чоловічої присутності.

АМУР — єдиний стрілок, чия влучність сприяла не припиненню, а відтворенню життя.

АНДРОГІННІСТЬ — поєднання в людині найліпших жіночих і найкращих чоловічих якостей: жіночої вірності, чуйності, відповідальності, доброти і чоловічої здатності всі ці якості вправно використовувати.

АТОМІЗОВАНА СІМ'Я — сім'я, в якій настільки знижено соціальний контроль, що її члени сприймають один одного не лише як дітей, дружин і чоловіків, а й як людей.

БЕЗШЛЮБНИЙ СТАН — стан, що може передувати шлюбу, може наставати після нього, але, на жаль, не може з ним співіснувати.

- ВЗАЄМНЕ КОХАННЯ** — згода двох у тому, що вони більше нікому не потрібні.
- ВІРНІСТЬ** — іменник, що пов'язаний довічними путами із часткою “не” і вкрай рідко їй зраджує.
- ГЛАВА СІМ'Ї** — найвпливовіший член сім'ї: у патріархальному суспільстві — чоловік, у сучасному — дедалі частіше інші домашні тварини.
- ГОМОФОБИЯ** — хвороблива відроза до гомосексуалізму, яка, втім, більшою мірою відповідає духу часу, ніж здорова.
- ГАЛАНТНІСТЬ** — данина чоловічої поваги жіночій нерозбірливості.
- ГЕНДЕР** — рід, що буває жіночим — що збуджує чоловіків; чоловічим — що збуджує жінок, і середнім — що збуджує філологів.
- ГЕНДЕРНА ІДЕОЛОГІЯ** — сучасне розуміння статевої диференціації, що сприяє перетворенню чоловіка і жінки на чоловічий гендер і жіночий гендер.
- ГЕНДЕРНИЙ ПЕРЕВОРОТ** — нова позиція жінки щодо чоловіка у сучасному суспільстві, уявити яку за часів торжества чоловічого шовінізму не могли навіть автори “Кама сутри”.
- ДВОЄЖЕНСТВО** — діяння, визнане злочинним на тій підставі, що воно принижує жіночу гідність і надміру підносить чоловічу.
- ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО** — форма сімейних стосунків, поширеність якої свідчить про міцні підвалини інституту сім'ї, котрі неможливо вибити жодними побоями.
- ДОМАШНЯ ПРАЦЯ** — єдина сфера трудової діяльності, в якій жінки страждають від безробіття набагато рідше за чоловіків.
- ДРУЖИНА** — жінка, приречена все життя стежити не так за собою, як за чоловіком.
- ДРУЖИНИ ДЕКАБРИСТІВ** — героїчні жінки, які здійснили те, на що ніколи б не наважилися чоловіки декабристок.
- ЕДІП** — легендарний цар, невдалий шлюб якого сформував комплекс у вразливого Фройда та у його не менш вразливих послідовників і пацієнтів.
- ЕМАНСИПАЦІЯ** — відмова жінок від численних традиційних чеснот заради того, щоби чоловікам зрештою дісталася не “прекрасна стать”, на яку вони не заслуговують, а цілком заслужена — урівнена з ними.
- ЕФЕКТ “РОЖЕВИХ ОКУЛЯРІВ”** — небажання закоханих бачити вади коханих аж до того моменту, коли хтось із них фундаментально отримає “по окулярах”.
- ЕФЕКТ ПРИСУТНОСТІ ІНШИХ** — успішніше розв'язання простих завдань і менш успішне — складних у присутності спостерігачів; от чому політика потребує публічності, а секс — інтимності.
- ЄВА** — жінка, котра першою збагнула, що шлях до серця чоловіка лежить через шлунок.
- ЖІНКА** — найжорстокосердніший кат, який і після того, як вирвав визнання, і далі вимагає його.
- ЖІНОЧА ПСИХОЛОГІЯ** — психологія, котру, всупереч поширеній думці, можна зрозуміти — було би чим.
- ЖІНОЧИЙ КОНСЕРВАТИЗМ** — активніше голосування жінок за консервативні партії як вияв їхнього одвічного прагнення зберегти усе, що чоловіки намагаються зруйнувати.
- ЖІНОЧІ РУХИ** — рухи жінок, які чоловікам приносять найменше задоволення.

ЗАКОХАНІСТЬ — почуття, через яке чоловіки та жінки втрачають голови, а решта бере шлюб.

ЗІЗНАННЯ В КОХАННІ — зізнання, яке лише посилює відповідальність, якщо воно щиросерде.

ЗРАДА — друга, за мірою серйозності, загроза для романтичних відносин; перша — обтяжлива незмінність їх.

Ю — жриця Гери, яка стала символом ревнощів, оскільки Зевс у ній бачив чарівливу красуню, а його дружина — лише корову.

КЛАСИЧНИЙ ТРИКУТНИК — двоє не люблять третього.

КОНФЛІКТ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ — соціальний конфлікт, в який кожна людина вступає двічі: спершу не розуміючи, як можна бути такими нечуйними батьками, а потім — як можна бути такими невдячними дітьми.

КОХАННЯ — безкорисливе почуття, що не віддає переваги тим, хто на нього більше заслуговує.

“**КРАЩА ПОЛОВИНА**” — та, котру, як завжди, має “гірша”.

ЛИЦАРІ — благородні кавалери, які в минулому завжди були готові віддати життя за прекрасних дам, а в наш час завжди готові за них випити.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ ФЕМІНІЗМ — помірна течія у фемінізмі, прихильниці якої не налягають на хірургічному видаленні чоловічого шовінізму, сподіваючись, що завдяки реформуванню він сам поступово відпаде.

МАСКУЛІННІСТЬ — комплекс типових рис, що відрізняють чоловіка від людини.

МІЗОГАМІЯ — відраз до шлюбу, яка у хворобливій формі виявляється напередодні шлюбу, а в здоровій — після.

МУЗИ — божественні жінки, які надихають чоловіків-творців; у жінок-творців аналогічну функцію виконують істоти зі схожою назвою — “мужики”.

НАВ'ЯЗЛИВІСТЬ — спосіб чоловічого ставлення до жінок у таких формах, як нав'язлива увага і ще більш нав'язлива неухважність.

НОВИЙ ЧОЛОВІК — тип чоловіка, який від шовіністської моделі “мужнє повеління — жіночна підлеглість” дійшов до феміністської моделі мужньої підлеглості жіночному повелінню.

ОДНОСТАТЕВИЙ ШЛЮБ — проміжний етап сімейної еволюції — від традиційного шлюбу до законного шлюбу між фетишистом і жіночими колготками.

ОЛЕНА ПРЕКРАСНА — великодушна жінка, яка вирішила, що краще занапастити Троя, аніж зіпсувати життя коханому чоловікові.

ПАРТНЕРСЬКА ЛЮБОВ — почуття, що виникає в разі тривалих стосунків як щось середнє між романтичним коханням і любов'ю до батьківщини.

ПЕРЕЛЮБСТВО — смертний гріх, з якого розпочалася людська історія і без якого ризикуює закінчитися.

ПЕРСОНАЛЬНИЙ ПРОСТІР — простір навколо людини, в який вона не готова допустити інших людей; рамки цього простору, як правило, збігаються із рамками пристойності.

ПЛАТОНІЧНЕ КОХАННЯ — почуття, що підтримує віру в те, ніби можна кохати людину, навіть не володіючи нею, а не тільки володіти, не кохаючи.

- ПОДРУЖНІЙ ОБОВ'ЯЗОК** — застаріла правова норма, згідно з якою подружжя мало одне перед одним такі борги, за які розплатитися можна лише натурою.
- ПРОСТИТУЦІЯ** — найдавніша професія, поширеність якої засвідчує, що безкоштовний сир буває лише в мишоловці.
- РАДИКАЛЬНИЙ ФЕМІНІЗМ** — крайня позиція у боротьбі з дискримінацією жінок, яка передбачає, що у чоловіків треба вирвати не тільки владу, а й шкідливе її джерело.
- РЕВНОЩІ** — почуття, котре якщо й пов'язане з любов'ю, то лише з любов'ю до себе.
- РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ** — правова процедура, в результаті якої чоловік і жінка перестають бути чоловіком і дружиною і знову стають чоловіком і жінкою.
- РОЗЛУЧЕННЯ** — узаконений механізм, що дозволяє нещасливому подружжю спробувати ще раз стати іншим нещасливим подружжям.
- РОЗРИВ ПОКОЛІНЬ** — взаємне непорозуміння між батьками, які вже несповна розуму, і дітьми, які ще несповна розуму.
- САМІТНІСТЬ** — обтяжливий стан, коли поряд немає близької душі, якій можна його передати.
- СЕКСУАЛЬНА АКТИВНІСТЬ** — суспільна активність у молодості.
- СЕКСУАЛЬНА ПОВЕДІНКА** — єдина форма соціальної поведінки, що дає змогу отримувати задоволення всім учасникам процесу відтворення суспільних відносин.
- СЕКСУАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ** — революція, в результаті якої пригноблені маси отримали куди більше задоволення, ніж від усіх соціально-економічних разом.
- СЕРІЙНА МОНОГАМІЯ** — сучасна форма полігамії, що дозволяє отруювати життя не всім чоловікам одразу, а кожному по черзі.
- СОРОМ** — моральне почуття, яке людина здобуває, вступаючи у сферу статевих стосунків, і втрачає, вступаючи у сферу політичних...
- “СПРАВЖНІЙ ЧОЛОВІК”** — ідеальний тип чоловіка, який нікого не залишає — ну, хіба що, невтішну вдову.
- СУБЛІМАЦІЯ** — психологічний механізм з перероблення оргазму в катарсис.
- ТРАНСВЕСТИТИ** — чоловіки, які вдають із себе жінок за правилами мімікрії: якщо не можеш бути гідним, тоді хоч іноді вдавай із себе такого.
- ТРАНССЕКСУАЛИ** — особи, що змінили стать: і дедалі частіше — чоловіки, які забачливо залишають лави приречених.
- ТУРИЗМ СЕКСУАЛЬНИЙ** — ностальгічна форма туризму — подорожі пам'ятними місцями.
- ФЕМІНІЗМ** — рух жінок за те, щоб у суспільстві їх помічали навіть без макіяжу.
- ФЕМІНІСТИЧНА МЕТОДОЛОГІЯ** — підхід до соціології, ґрунтований на тому, що класична соціологія створена чоловіками, і якщо вона бодай чогось гідна, то це суто чоловіча гідність.
- ФЛІРТ** — любовна гра, яка залишалася б цілком безневинною, якби не численні шулери.
- ХОЛОСТЯК** — людина, в якій інстинкт самозбереження перевершує інстинкт продовження роду.
- ЦНОТЛИВІСТЬ** — скарби патріархального суспільства, розграбовані в перебігу сексуальної революції.

ЧОЛОВІК — істота, невідвладна антропогенезу, яка й досі залишається або звіром, або домашньою твариною.

ЧОЛОВІК — парадоксальна істота, здатна одночасно перебувати і над каблуком, і під ним.

ЧОЛОВІЧА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ — рух за ліквідацію забобону про те, що чоловік не здатен піклуватися про дитину. І правильно, про дитину — здатен, це про себе нездатен.

ЧОЛОВІЧА ПСИХОЛОГІЯ — не така вже примітивна психологія, як заведено вважати — до речі, й у цапа вона не така вже примітивна....

ШЛЮБНЕ СТИСНЕННЯ — брак чоловіків для незаміжніх жінок, який виникає через те, що багато чоловіків готові радше вмерти, ніж одружитися.

ШЛЮБНИЙ ВІК — вік, до настання якого від можливості взяти шлюб людину ще може врятувати закон.

ЮНАКИ — істоти чоловічої статі, що привертають увагу дівчат за шанс стати добрими дідусями для їхніх любих онуків.